

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA DESIGNU A UMĚNÍ LADISLAVA SUTNARA**

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ KNIHA

HÁRÚN A MOŘE PŘÍBĚHŮ

Adéla Ťopková

Plzeň 2018

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA DESIGNU A UMĚNÍ LADISLAVA SUTNARA**

**KATEDRA VÝTVARNÉHO UMĚNÍ
STUDIJNÍ PROGRAM VÝTVARNÁ UMĚNÍ
STUDIJNÍ OBOR ILUSTRACE A GRAFIKA
SPECIALIZACE MEDIÁLNÍ A DIDAKTICKÁ ILUSTRACE**

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ KNIHA

HÁRÚN A MOŘE PŘÍBĚHŮ

Adéla Ťopková

Vedoucí práce: akad. mal. Renáta Fučíková – KDE
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adéla ŤOPKOVÁ**
Osobní číslo: **D15B0097P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Mediální a didaktická ilustrace**
Název tématu: **Ilustrovaná kniha**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Minimální rozsah prací

Počet: 1 kniha, minimální rozsah 40 stran

Formát: do A3

Popis realizace: Od prvních návrhů, přes volbu techniky k realizaci finálních ilustrací. Technika libovolná.

Výstup: Kompletně řešená kniha vytištěná ve třech exemplářích, samozřejmostí je řešení obálky včetně typografie.

Pro úspěšné získání zápočtu je nezbytné v rámci pravidelné docházky na výuku seminářů ke kvalifikační práci 1x týdně předkládat průběžně rozpracované dílo ke konzultaci vedoucímu práce.

Postup realizace:

1) listopad - Teoretická část práce: (bod 1. - 2. uvědomit si, kdo jsem, odkud přicházím, kam směřuji - dříve nežli začnu pracovat). Praktická práce sběr materiálů a průběžné intenzivní studium zdrojů.

2) prosinec - Předložení řady skic a variant řešení.

3) leden - Varianty pracovní verze, volby nejvhodnější varianty, průběžné práce na praktické části závěrečné práce.

4) únor - Předložení adekvátně rozpracované praktické části závěrečné práce, předložení rozpracované teoretické části závěrečné práce v souladu s doporučenou osnovou.

5) březen - Realizace výsledného projektu, předložení pracovní verze kompletní teoretické práce.

6) duben - Finalizace a odevzdání: (finalizace projektu, dokončení teoretické i praktické části práce, odevzdání obou částí práce včetně uložení kompletní finální verze práce na CD/DVD (v podobě pro tisk).

Obhajoba: květen, červen.

Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**

Rozsah teoretické části: **min. 7 normostran textu**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

ŠALAMOUN, Jiří, ROUS, Jan, ed. Jiří Šalamoun, aneb, Představitelné pohledy na svět. Ilustroval Luboš DRTINA. Praha: Baobab, 2015. ISBN 978-80-7515-009-7.
STRNAD, Jaroslav. Dějiny Indie. Vyd. 1., dopl. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. Dějiny států. ISBN 9788074222412.

Vedoucí bakalářské práce: **akad. mal. Renáta Fučíková**

Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **29. září 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2018**

v z. Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
proděkan pro studijní a pedagogické záležitosti

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 23. října 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2005

.....
podpis autora

Osnova

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	6
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	8
3	PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY	9
	3.1 Proces přípravy	9
	3.2 Proces tvorby	10
4	POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	11
	4.1 Popis díla	11
	4.2 Technologická specifika	12
	4.3 Přínos práce pro daný obor	14
5	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	15
	a) Knižní a periodická literatura	15
	b) Internetové zdroje	16
6	RESUMÉ	17
7	SEZNAM PŘÍLOH	18

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Mám pro kreslení slabost už od malička. Dodnes slyším rodiče zmiňovat, jak jsem jako dvouletá tvořila s pastelkami až jsem poničila celý stůl, jak mé první výtvary zdobily ledničky celé mé rodiny a jak na mě byli pyšní, protože jsem jako jedna z prvních uměla rozpoznat tvary a barvy.

Nutno říci, že si na žádnou z těchto vzpomínek nepamatuji.

Pamatuji si ale na výtvarný kroužek v ZUŠ Ivančice pod vedením paní Libuše Smutné, který jsem milovala. Paní Smutná mě doprovázela celým studiem od mateřské po základní školu a podporovala mě k rozvinutí mé kresby v širokém spektru technik.

Bylo to i na její doporučení, abych podala přihlášku na Střední školu umění a designu v Brně, kam jsem se k mému údivu dostala na obor Grafického designu pod vedením paní Aleny Jedličkové. Grafický design zde byl učen velmi volně, více než na počítačovou grafiku se výuka zaměřila na zdokonalování kresby i malby a soustředila se i na klasické grafické techniky různých druhů, figurální kresbu, vázání knih, typografii a fotografii. Rozvrh byl od začátku téměř identický s obory Ilustrace a malba, a já jsem postupem času čím dál více tíhla právě k ilustraci.

Má maturitní práce byla i má první ilustrovaná kniha. Vybrala jsem si Překrásný nový svět od Aldouse Huxleyho. Knihu jsem částečně pojala jako mé rozloučení s grafickým designem a přípravu na změnu oboru s příchodem na vysokou školu – ilustrace byly na pomezí obou oborů, volená technika byla počítačová koláž z pozměněných fotek a inkoustových skvrn doplněná typografickou hrou s řeckými písmeny.

Jako mou první klauzurní práci na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara jsem si zvolila rozloučení s mým rodným městem Ivančice, ze kterého jsem se tehdy stěhovala. Byly to malé realistické, ale roztřesené tužkové kresby překryté vrstvami akvarelu v barvě holubí šedi, které snad dobře zachytily mé smíšené pocity okolo změny bydliště.

Ve druhém semestru jsem vybrala pro změnu akvarel barevný, doplněný jemnou tužkovou linkou, když jsem na zadání Karel IV. vytvořila dětskou knížku s rozkošnými barevnými ilustracemi na morbidní námět Relikvie. Karel IV. býval nadšeným sběratelem relikviářů a jakýchkoliv kousků z ostatků domnělých svatých a pro České země jich opravdu nashromáždil haldy. Pro umocnění samotné morbidnosti

jsem pro styl ilustrace zvolila přesný opak – kresba byla jemná, užila jsem veselých pastelových tónů, spíše se zaměřila na dekorativnost relikvířů, korunovačních klenotů a oblečení Karla IV. Ve výsledku vznikla kniha, která působila svěže a živě.

K ilustraci beletrie jako takové jsem se podruhé za můj život dostala v třetím semestru mého studia. Volba titulu byla libovolná a já si vybrala mého oblíbence Kurta Vonneguta Jr. a jeho Jatka č. 5. Rozhodla jsem se experimentovat s texturami a vyzkoušet techniku frotáže, kterou jsem poté skenovala a kopírovala a opětovně dokreslovala tužkou. Textury frotáží evokovaly spáleniny, vypálení do papíru, a částečně ve smutném dekadentním slova smyslu symbolizovaly spálené zbytky Drážďan a ožehlé oběti bombového útoku. Další vrstvy grafitu přidaly frotážím detaily a hloubku. Z typografického hlediska bych zmínila kreativně vyřešené rozdělení pro Jatka č. 5 typických kraťoučkových odstavců – mezi ně byl vždy vložen rozdílný dekor tří ručně kreslených hvězd, které byly oblíbeným prvkem Vonnegutových ilustrací z jeho dalších děl. Bylo to také poprvé, kdy jsem si vyzkoušela vázat knihu ve vazbě V8 doma bez dohledu učitelů.

Čtvrtý a pátý semestr byl celkově veden v duchu kolektivních knížek a časopisů. Ve čtvrtém semestru mě zaujalo zadání MgA. Ing. Václava Šlajcha – na každý týden byl 1 čtyřpanelový strip na vyhlášené téma. Tyto stripy jsem vytvořila v programu Adobe Illustrator pouze za využití černé, bílé a šedé, abych si oživila stylizaci.

Ostatní úkoly byly v duchu mého neustálého hledání různých technik a vytváření nových – ať už jde o akrylovou malbu vrstvenou v počítači nebo vyškrabávání nezaschlé vrstvy olejové barvy na křídovém papíře. Vlastně celá má tvorba se protíná takovým hledáním nových způsobů kresby a tvořením do jisté míry charakteristických technik, tato práce nevyjímaje.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

Jako mou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Ilustrovaná kniha. Samotné téma se zvolilo hlavně z důvodu mé prozatím velmi dobré zkušenosti s tvorbou knih z minulých let. Zkrátka mě baví, je to krásné spojení mých dvou koníčků – kresby a typografie. Navíc zde uplatním mé znalosti grafického designu z mých středoškolských let.

Knih *Hárún a moře příběhů* mi byla vřele doporučena před dvěma lety mou blízkou kamarádkou Mayou, když jsme se bavily o našich oblíbených knihách od dětství až do teď. Napsal ji indicko-britský spisovatel Salman Rushdie, přeborník v magickém realismu, který se proslavil svým románem *Děti půlnoci* a hlavně jeho *Satanskými verši* a kontroverzí, kterou *Satanské verše* způsobily. Hned další den po naší konverzaci jsem vyhledala starší výtisk dostupný v městské knihovně v Plzni a ihned jsem si jej vyzvedla.

Hárún a moře příběhů jsem si okamžitě zamilovala. Pohádka o malém chlapci Hárúnovi, který se snaží pomoci svému tatínkovi, vypravěči Rašídovi Chalífa, známému jako Šach Tlachů, jenž přišel o svůj talent vyprávět příběhy, když jejich rodinu opustila maminka, Sorája, mě v době rozvodu mých rodičů obzvláště dostala. Celý příběh je ve stylu magického realismu, takže se celou pohádkou vinou nadpřirozené bytosti a imaginární výjevy. Hárún se tak během svého putování setkává s vodním džinem *Kdybysem* a obrovským mechanickým dudkem *Alefem*, kteří ho doprovází na tajemný druhý měsíc planety Země, *Kahání*, místa, kde se tvoří příběhy.

Hárún a moře příběhů je také moje první dětská ilustrovaná kniha, pokud nepočítám mou vlastní krátkou knížku o *Karlovi IV.* Vzala jsem tedy téma jako menší osobní výzvu vytvořit příjemnou, roztomilou knihu.

3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

3.1 Proces přípravy

Hned jako první věc, co jsem udělala, bylo si Hárúna a moře příběhů opět přečíst, a to hned několikrát. Zapisovala jsem si při tom detaily z knihy, které mě zaujaly, čímž vznikl dlouhý seznam plný chaotických poznámek ohledně motivů možných ilustrací a k tomu připsaných čísel stránek, kde se nachází texty zmiňující příslušné náměty.

Během listování knihou jsem se také zaměřila na čerpání možné inspirace – hledání indických ilustrátorů a grafiků, již existujících ilustrací Hárúna a moře příběhů, stáhla jsem si nesčetné množství tvorby mých oblíbených umělců a jiných uměleckých objektů, takže se do mého výběru zamíchaly například i obrazy Cy Twomblyho a Antonia Saury, ilustrované knihy Jiřího Šalamouna, plakáty a ilustrace Karla Teissiga, reliéfy lvů z asyrských stél a pár asijských tapiserií.

Přibližně v té době mně jako první technika napadl kvaš, a to pro jeho výraznou barevnost, z něj ale bohužel po několika dlouhých dnech sešlo kvůli mé nezkušenosti s touto technikou.

Díky školnímu výletu jsem měla šanci si opět prohlédnout Bienále Ilustrací v Bratislavě, kde se mi otevřely dveře k íránské ilustraci, která dle mého názoru zastínila zbytek výstavy. Nejvíce mě dostala tvorba Farshida Shafiei – jeho stylizované tušové ilustrace doplněné chaotickou malbou byly jednoduše úchvatné.

Technika od té doby byla jasná – tuš. Rozhodla jsem se sejít od poněkud upovídáné ilustrace více směrem k ilustraci dekorativní. V knize je několikrát její fanstasmagorický svět přímo popsán postavami jako tapiserie. Při vyhledávání jsem narazila na internetový archív Metropolitan Museum of Arts v New Yorku poskytující spousty kvalitních fotodokumentací starých indických tapiserií, které mi sloužily jako věčná inspirace.

3.2 Proces tvorby

Pokračovala jsem ve skicování a plánování kompozic, ale nakonec jsem začala tvořit rovnou perem a tuší, což se místy zvrhlo až na rychlé kreslení s metodou pokus-omyl, takže jsem zaplnila hory papírů a pak si vybírala podklady na budoucí počítačové úpravy. Kresby pod tímto postupem působí svěže a nenuceně.

Při mém hraní s počítačovou úpravou se mi zalíbilo invertování lineárních kresbiček, na kterém jsem opřela celý poměrně sofistikovaný postup grafické úpravy. Kresby tak po úpravě připomínaly klasické grafiky, nejvíce ze všeho linoryty. Invertované tušové kresby jsem při vyřezávání pomocí nástroje mnohoúhelníkové laso ponechala s rámečkem z okolního papíru.

Na radu akad. mal. Renáty Fučíkové se prodloužil formát knihy A5 na čtverec o velikosti 21x21 cm a po konzultaci mi byla schválena barevnost – černobílá, okr a červená. Čtvercový formát bloku byl pro mě výzva z hlediska zrcadla sazby, nakonec vyhrálo umístění textového rámečku doprostřed, s identickým širokým okrajem na obou stranách, na které jsou umístěné menší ilustrace.

Na dalších konzultacích se diskutovalo o užití černého pozadí a jiných ploch u pár ilustrací, fonty, výběr velikosti fontů, ručně psaná paginace a výběr papíru.

Po dlouhém opravování posledních detailů se kniha vytiskla. Archy z tiskárny jsem na koleji složila a nalepila na první a poslední arch předsádku. Archy jsem svázala a ořízla, na výsledný blok se přidaly kapitálky a celý hřbet se oblepil gázou. Desky jsou vyrobeny z dvou tloušťek lepenky, archu A4 a potahovacího papíru, který byl před použitím potištěn. Blok se zavěsil do desek a poté nechal slisovat. Na výslednou knihu byl nakonec vyměřen přebal.

4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

4.1 Popis díla

Konečným výtvozem jsou tři výtisky pohádky Hárún a moře příběhů o rozměrech 215x210 mm. Z originální knihy bylo použito pouze prvních pěti kapitol. Ilustrace se přímo pojí s prvky textu a objevují se v měnícím se množství na každé dvoustraně finální knihy. Mnou ilustrovaná kniha je rozkošná a budu ji bránit zuby nehty.

4.2 Technologická specifika

Ilustrace vychází z rychlých, uvolněných kreseb tuší, které vznikly metodou pokus-omyl. Použila jsem klasický křídový papír, aby mi po něm příjemně klouzala špička pera a tím docílila vytoužené uvolněnosti. Tímto způsobem vznikla nezměrná kvantita černých perokreseb, ze kterých jsem si vybírala ty zdařilé. Ty jsou pak dále skenované na mém vlastním skeneru a graficky zpracované – je například zvětšen kontrast až na maximum. Tušová kresba se většinou nechá invertovat pro zajímavý efekt bílé linky a černé plochy. Invertováním se ukáže další výhoda použití křídového papíru – pero na povrchu nechává lehkou špínu v černých plochách, invertováním takové plochy vznikne příjemná bílá textura. Kresba se poté vykrojí z upraveného skenu s ponecháním menšího okraje a s mírnou retuší pomocí počítačového štětce se používá jako grafický prvek – buď se seskupuje do dekorů připomínající tapety nebo se naopak ponechá s pomocí minima malých ozdob samotná – využije se negativní plocha prázdného papíru. Odlehčí se tím vybrané části knihy a čtenářovo oko si tak má šanci odpočinout.

V některých případech ilustraci koloruji barevnými prvky, užívám jich ve dvou variantách – jako samotné přebarvené perokresby pomocí vrstvého filtru Zesvětlit a jako obrysy překryté jednolitou barvou, ty pomocí filtru Násobit zprůhledním. Barevná škála se z černé, bílé, magenty, okrové, tmavě modré, rudé a fialové zmenšila jen na černou, bílou, okrovou a červenou kvůli sjednocení celé knihy.

Důvodem pro čtvercový formát knihy byla má zvědavost, jak se bude s takovým formátem pracovat, Panoramatický formát dvoustran mi dovolil

Celá kniha je zkompletována v programu Adobe InDesign. Chlebový text je psán fontem Andulka Book Pro, ten se mi zalíbil díky názvu a jeho velkou střední šířkou, díky které je dobře čitelný a příjemný na čtení. Velikost textu je 11 bodů, tedy mírně větší, vhodné pro publikum ve školním věku, ale nebije do očí svou velikostí.

Andulku doplňuje v nadpisech Bookman Old Style Bold, ten byl zvolen díky jeho zajímavým hranám, které korespondují s mými ilustracemi. Nadpisy kapitol jsou vždy doplněny malou ilustrací související s nadcházejícím dějem kapitoly. Celé názvy kapitol jsou vytvořeny v Adobe Photoshop, ta se dále přetáhnou do Adobe InDesign, kde se s nimi pracuje jako s ostatními ilustracemi.

Paginace knihy jsou ručně napsaná čísla zpracovaná stejnou technikou jako ilustrace. Vznikla tak malá paginace jako bílý text v černém nepravidelném rámečku. Důvodem výroby těchto paginací byla těžkost mých ilustrací, která přetěžovala chlebový text. Tmavá paginace umístěná směrem dovnitř strany tak vyvažuje kompozici dvoustran.

Potah jsem pojala minimalisticky, tvoří jej pouze textura stvořená z invertované obrovské černé plochy, tedy ona zmiňovaná příjemná tušová špína. Na hřbetu je usazen název knihy a jméno autora.

Použitý text byl přeskenován a pak převeden do textového dokumentu skrz Optical character recognition software, výsledný text byl mnohokrát přečten při kontrolování případných omylů v textu a následně byl opraven jak gramaticky, tak typograficky.

Blok byl tištěn v tiskárně Euroverlag na formát SRA3 na papír Palatina gramáže 150 g/m², Palatina byla vybrána pro její hladkou strukturu a nažloutlou barvu, oba faktory pomáhají prohloubit a zvýraznit vytisknutou černou. Potahem je papír POP s gramáží 120 g/m², ten byl potištěn v tiskovém studiu pana Ondřeje Caltý na naší fakultě.

Knihy byly sešité v mém pokoji na koleji Armabeton A3 a pečlivě slisované mezi ukradenými součástkami skříní mých spolubydlících dohromady držící díky mé nově koupené svorce za 119 korun.

4.3 Přínos práce pro daný obor

Během tvorby mé bakalářské práce jsem neměla na mysli žádné velké cíle. Jen při mém hledání napříč inspiračními zdroji jsem k mému zděšení zjistila, že neexistuje pořádně ilustrovaná verze Hárúna a moře příběhů. Dočista chyběla. Bylo tedy jedním z mých cílů dojít k spravedlnosti pro mou oblíbenou knihu a tímto přispívám celému oboru ilustrace dostatečně ilustrovanou knihou.

5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

SACHIKO, Itō. Sarasa: Saraca vision. Shohan. Kyōto: Seigensha, 2003. ISBN 9784916094858.

DRTINA, Luboš, ROUS, Jan, ed. Jiří Šalamoun, aneb, Představitelné pohledy na svět. Ilustroval Jiří ŠALAMOUN. Praha: Baobab, 2015. ISBN 9788075150097.

STRNAD, Jaroslav. Dějiny Indie. Vyd. 1., dopl. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. Dějiny států. ISBN 9788074222412.

b) Internetové zdroje

Farshid Shafiey: oficiální stránky [online]. 2017 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: <http://www.farshidshafi.com/>

Making a Tapestry [online]. 2014 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/blogs/now-at-the-met/2014/making-a-tapestry>

Introduction to Indian textiles [online]. 2013 [cit. 2017-12-11]. Dostupné z: <http://www.vam.ac.uk/content/articles/i/indian-textiles-introduction/>

MET Museum: umelčský archív [online]. 2016 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <https://metmuseum.org/search-results#!/search?q=palampore>

6 RESUMÉ

I have chosen Illustrated Book as my bachelor's project for which I decided to illustrate Haroun and the Sea of Stories by Salman Rushdie. The reasons for choosing the book are both my love for the story and the fact I could not find any well illustrated version of the book in czech and english stores. I wanted to seek the justice for it.

The illustrations are made to look more bold and decorative since I took my inspiration from Iranian scene of illustration I found out about in Biennial of Illustration Bratislava. The other main sources of my work are old indian tapestries found via online archive of The MET museum, New York.

Thanks to the influence of wonderful work of Iranian illustrator Farshid Shafiei I started drawing with ink and a pen. Later I edited the drawings in Adobe Photoshop by inverting them and then continued to edit the illustrations in various ways, then playing with different compositions and negative spaces. Some of the black and white works have added ochre or red to them.

My goal for the illustrations was for it to work well with the story of the book, to accompany the text in an interesting way, which I hope was accomplished.

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

ukázka skic

Příloha 2

ukázka neupravených kreseb

Příloha 3

ukázka průběhu komponování ilustrace

Příloha 4

ukázka průběhu komponování ilustrace

Příloha 5

ukázka průběhu komponování ilustrace

Příloha 6

hotová ilustrace

Příloha 7

typografické řešení kapitol v době tvoření

Příloha 8

nepoužitá jednoduchá ilustrace

Příloha 9

ukázka dvoustran

Příloha 10

ukázka dvoustran

Příloha 11

ukázka dvoustran

Příloha 12

textura použitá na potah knihy

Příloha 13

přebal

Příloha 14

dokumentace vázání knihy

Příloha 15

hotová kniha

Příloha 1

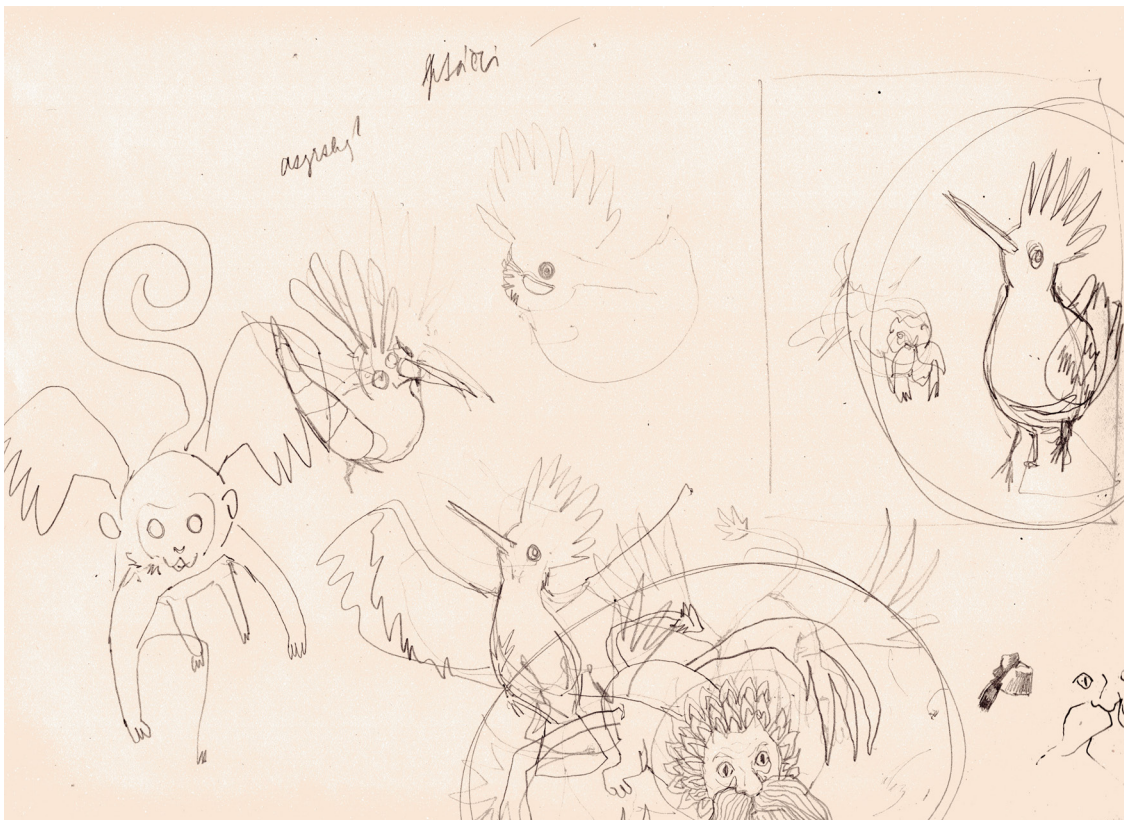

foto vlastní

Příloha 2

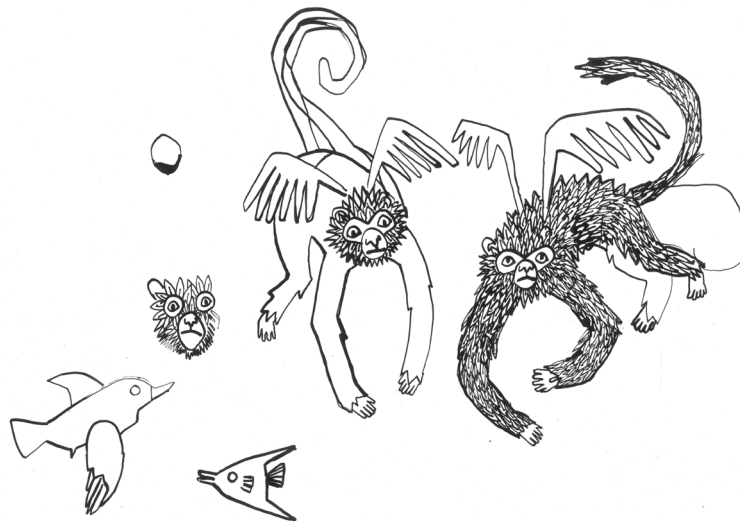
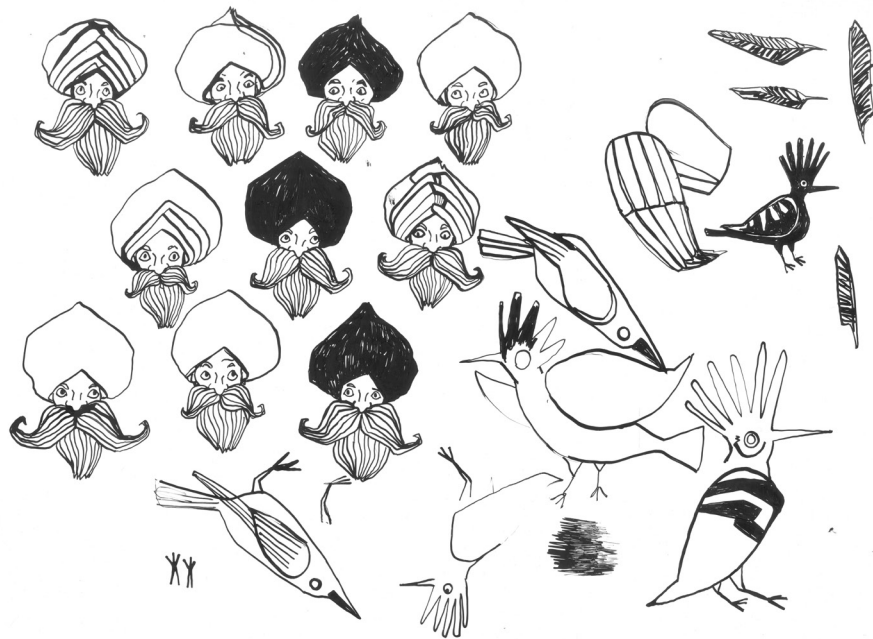

foto vlastní

Příloha 3

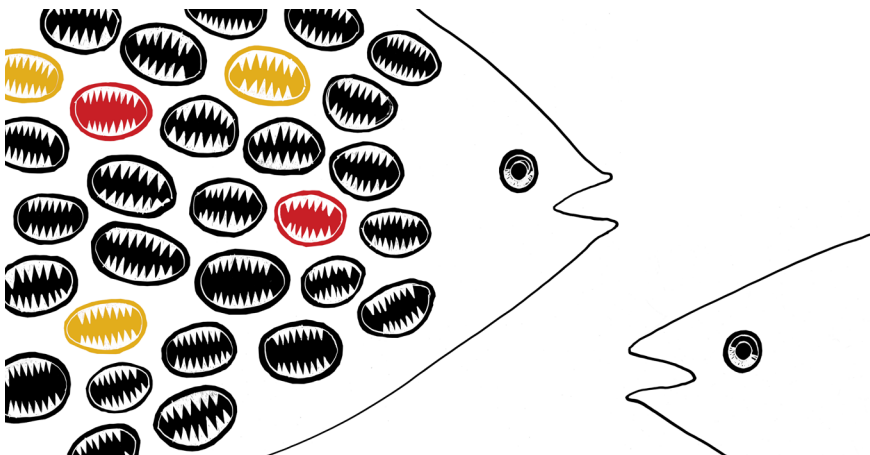
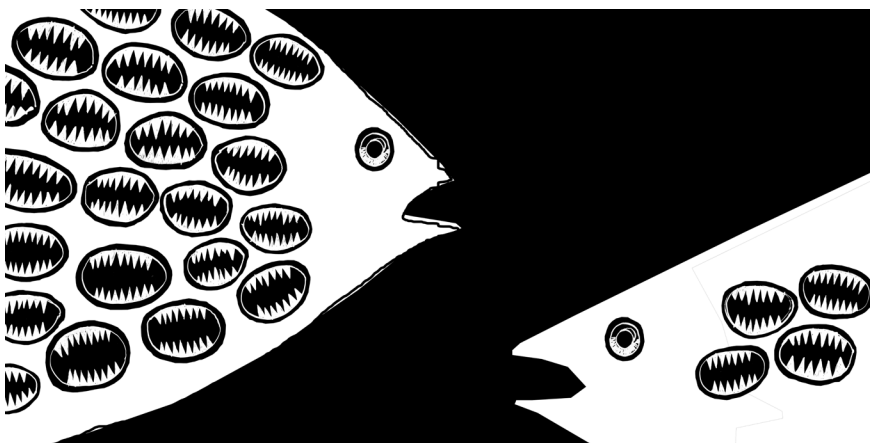
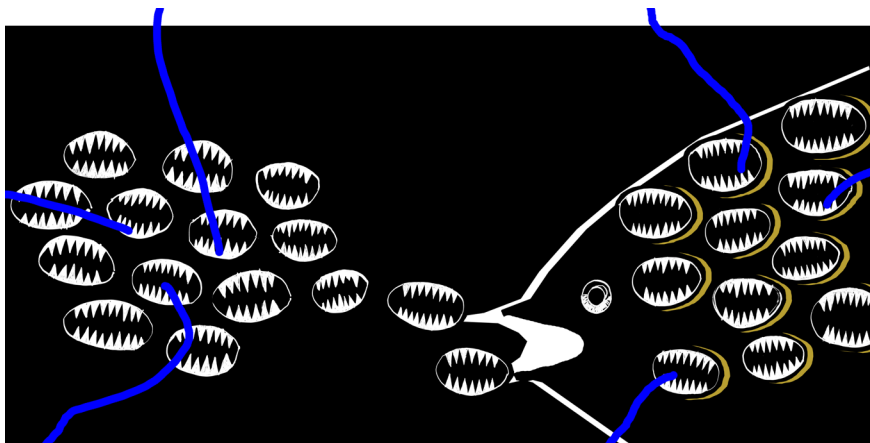

foto vlastní

Příloha 4

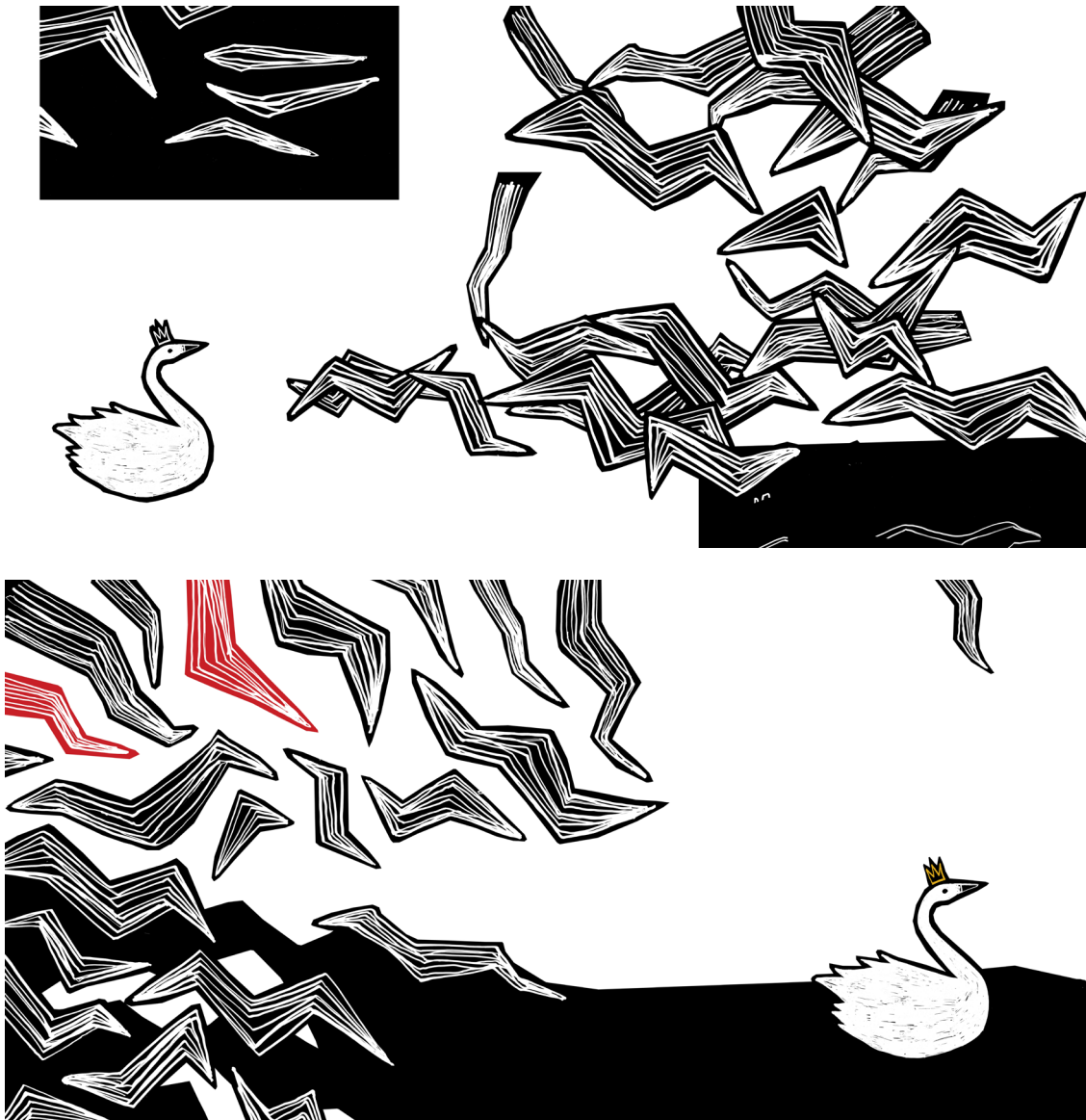

foto vlastní

Příloha 5

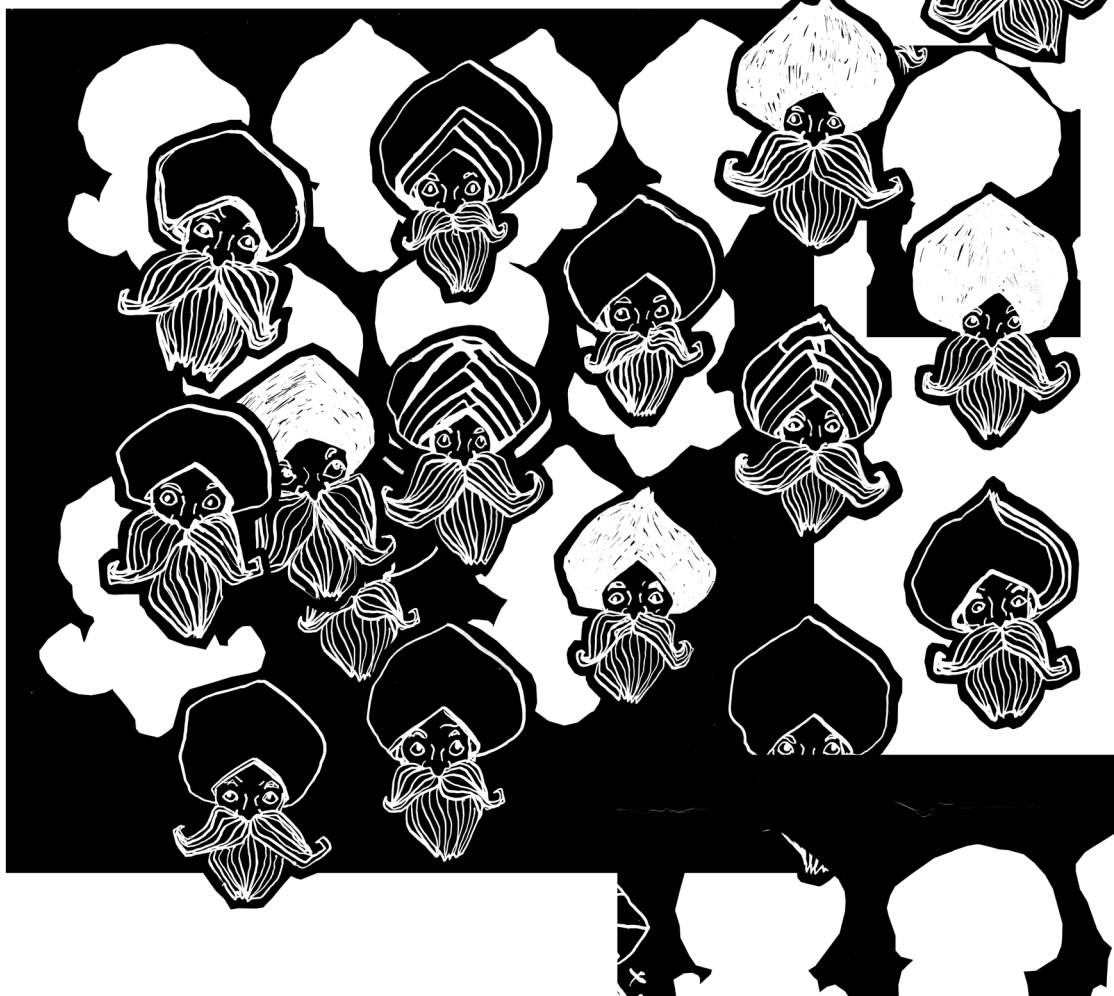

foto vlastní

Příloha 6

foto vlastní

4
kdybys a alef

2
poštovní autobus

Příloha 8

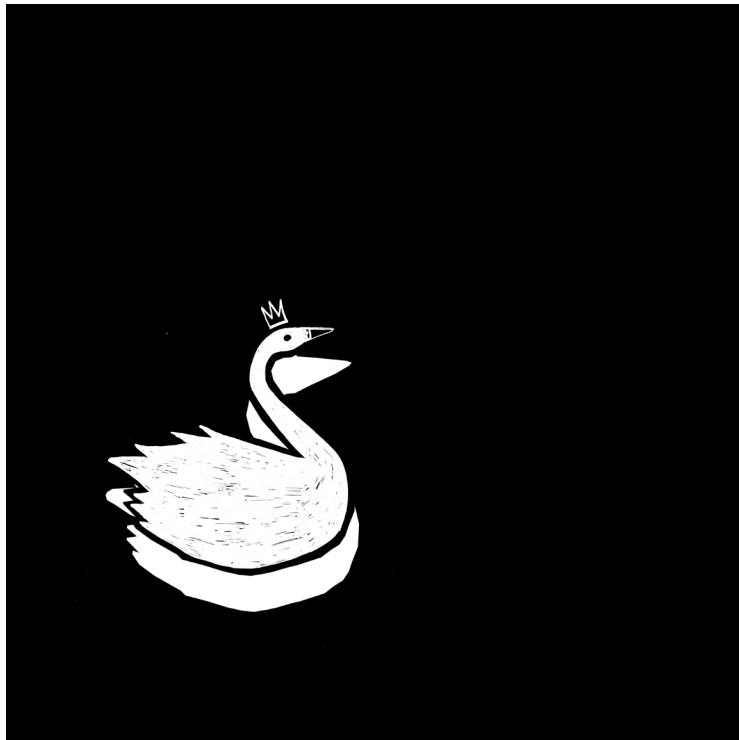

foto vlastní

Příloha 9

se ukrýval tisíc a jeden Stroj, co není k vysvětlení, neboť v jeho složitých obodech se řídila Věda, co vysvětlit se nedá.

Dudek Alef zavezl Kdýbysse a Hárúna ke schůdkům na břehu. Chlapec s vodním džinem vystoupil a připojil se k zástupu, který se shromažďoval v Zábavní zahradě, zatímco Plkové, kteří dávali přednost vodě (Plovoucí zahradníci, Hubatky, mechaniči ptáčci), zůstali v laguně. V Zábavní zahradě si Hárún všiml mnoha nevyřčených hubených Plků, kteří na sobě měli úplně hranaté hábity popsané různými slovy. „To jsou,“ řekl mu Kdýbys, „slavné stránky Plku neboli armáda. Jinde se armády skládají z rot, pluků a tak podobně; naše vojsko tvoří kapitoly a svazky. V čele každého svazku stojí první neboli titulní stránka; a támhle nahoře je velitel celé knihovny, jak u nás armádě říkáme – sám generál Kitab.“

„Támhle nahoře“ znamenalo na balkóně královského paláce, na němž se právě scházeli měšťští hodnostáři. Poznat generála Kitaba, větrem ošlehaného starce v hranaté uniformě z jemné vydělané kůže vykládané zlatem, bylo docela jednoduché; připomínal Hárúnovi hrdiny, které zahlédl na obalech starých a vzácných knih. Potom tam byl mluvčí (neboli předseda) Tlachamentu, kulatoučký chlapec, který ani teď nepěstal mluvit se svými kolegy na balkóně; a křehký, drobný mužiček s bílými vlasy, zlatou členkou a s tragickým výrazem ve tváři. To byl zřejmě sám král Tlach. Poslední dvě postavy na balkóně nepoznal Hárún tak snadno. Byl tam mladý a zrovna teď velice rozrušený muž, který vypadal elegantně, ale poněkud přehloupil („Princ Bolo, snoubenec jediného potomka krále Tlacha – jeho dcery princezny Vřešitvky,“ zašepтал Kdýbys Hárúnovi), a nakonec člověk s hlavou bez jediného vlásku, neobyčejně hladkou a lesklou, a s naprosto bezvýznamným knírem na horním rtu, připomínajícím kousek mrtvé myšky. „Vy-

šach tlachů

V zemi Álířhá bylo kdysi jedno smutné město, nejsmutnější ze všech měst, město tak strašlivě smutné, že zapomnělo své jméno. Stálo na břehu smutného moře plného mrzutých ryb, po jejichž ohavném mase lidé říhali melancholií, přestože nebe bylo modré.

Na severu toho smutného města stály obrovské továrny, v kterých (jak jsem se doslechl) se smutek přímo vyráběl, balil a posílal do celého světa, jenž se ho zřejmě nemohl nabažít. Z komínů továren na smutek se valil černý dým a visel nad městem jako špatné zprávy.

A v hlubinách toho města, za starou čtvrtí rozpadlých budov, které vypadaly jako hromádky neštěstí, žil veselý chlapec jménem Hárún, jediné dítě vypravěče Rašida Chalífy, jehož veselou mysl znalo celé smutné město a který si nekonečným proudem dlouhých, krátkých i rozvláčných příběhů vysloužil hned dvě přezdívky. Pro obdivovatele to byl Rašid Oceán nápadů, stejně plný veselých příběhů, jako se smutné moře hemžilo mrzutými rybami; závidiví protivníci mu ale říkali Šach tlachů. Svě ženě Soráje byl Rašid dlouhá léta milujícím manželem, o jakém mohla snít každá žena, a po celá ta léta vyrůstal Hárún obklopen místo tíživých smutků a zamračených pohledů, tak obvyklých v jiných rodinách, pohotovým smíchem svého otce a sladkým zpěvem matky.

foto vlastní

Příloha 10

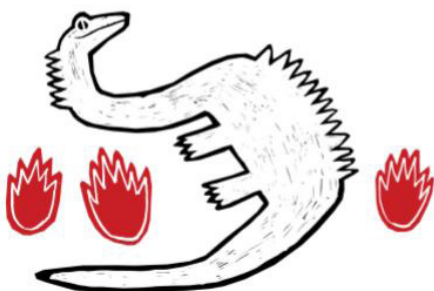
Za několik okamžiků se páchnoucí mlha roztrhala jako čára staré košile a zmizela v chladivém nočním vánku. Na hladinu jezera opět svítíl měsíc.

„Vidíš,“ řekl Hárún otci, „přeci jen to nebyl jenom příběh.“

Rašid se rozesmál na celé kolo radosti. „Ty si dokážeš ztraceně dobře poradit, když se dostaneš do úzkých, Hárúne Chalífo,“ řekl a důrazně pokýval hlavou. „Klobouk dolů.“

„Důvěřivý pane Rašide,“ křičel náfuka Alež, „snad nevěříte těm jeho hokus pokusům? Nastaly mimořádné povětrnostní podmínky a potom zase pominuly. Nic jiného.“

Hárún si nechal své pocity o panu Aležovi pro sebe. Věděl své: skutečný svět byl plný kouzel, tak proč by se nemohl stát kouzelný svět skutečností?

42

43

li naléhavé potřeby – při požáru, na silnici, na moři – nejpotřebnější? Samozřejmě že rychlost: hasičů, sanitky, záchranné lodi. – A čeho si ceníme na chytrém člověku? – Není to snad rychlost jeho myšlenek? – A v jakémkoli sportu je rychlost (nohou, rukou, očí) to základní! – A když lidé neumějí něco dělat dost rychle, postaví si stroje, které to dokážou rychleji. – Rychlost, obrovská rychlost! Kdyby nebylo rychlosti světla, vesmír by byl tmavý a studený. – Ale jestli rychlost přináší světlo, aby odhalovala, dá se použít i k tomu, aby skrývala. Měsíc Kahání se pohybuje tak rychle – div divoucí! –, že ho nezachytí žádný pozemský přístroj. Také jeho oběžná dráha se posouvá po každém oběhu o jeden stupeň, takže po tři sta šedesáti letech přeletí nad každým místem na Zemi. Změny dráhy slouží úniku před odhalením. Oběžná dráha se ale mění také z vážných důvodů: Vodou příběhů se musí zásobovat celá planeta rovnoměrně. To všechno se dá dělat jen vysokou rychlostí. Líbí se ti další výhody strojů?”

„Měsíc Kahání je tedy poháněn mechanicky?“ zeptal se Hárún, ale Alef obrátil svoji pozornost k praktickým záležitostem. „Měsíc se blíží,“ řekl, aniž pohnul zobákem. „Relativní rychlost synchronizována. Přistávací režim spuštěn. Přistání za třicet sekund, dvacet devět, dvacet osm.“

Řítíla se na ně třpytivá a zdánlivě nekonečná vodní plocha. Zdálo se, že povrch Kahání je – kam až Hárúnovy oči dohlédly – samá voda. A jaká voda! Zářila barvami úpiné všude, barvami pestře hříčícími, jaké by si Hárún nedovedl nikdy představit. A byl to očividně teplý oceán; Hárún viděl, jak z něho stoupá pára, která se třpytila na slunci. Zadržel dech.

Hausbót se jmenoval Tisíc a dvě noci, protože (jak se pan Alež chvástal) „ani v Tisíci a jedné noci nestrávíte takovou noc jako tady.“ Všechna okna byla vyřezána do tvaru pohádkového ptáka, ryby nebo zvířete: byl tam Sindibádův bájný pták Roch, velryba, která polykala lidi, ohnivý drak a další. Okny zářilo ven světlo, takže všechny ty fantastické přišery byly vidět zdaleka, až se zdálo, že v té tmě žnou.

Hárún vylezl za Rašidem a panem Aležem po žebříku na jakousi verandu s vyřezávanými obrázky a potom je následoval do obývacího pokoje s křišťalovými lustry, křesly podobnými trůnům s ozdobně vyšívanými polštáři a stoly z ořechového dřeva, které vypadaly jako stromy s deskou nahoře, v nichž byli vidět drobní ptáčci a cosi jako děti s křídly (ale to byly samozřejmě vily). Kolem stěn stály police plné knih vázaných v kůži, ale jak se ukázalo, většina z nich byly napodobeniny, za nimiž se skrývaly skříňky s pitím a komory na kořata. V jedné polici však stála řada skutečných knih v jazyce, kterému Hárún nerozuměl, a s těmi nejpodivnějšími obrázky, jaké kdy viděl. „Učený pane Rašide,“ říkal právě pan Alež, „vás budou s ohledem na vaši profesi zajímat tyhle. Pro vaše potěšení a poučení je tady kompletní sbírka příběhů známá jako Oceán proudů příběhů. Kdyby vám někdy došel materiál, tady ho najdete nepřeberně.“

„Došel? Co to říkáte?“ zeptal se Rašid neklidně. Dostal najednou strach, že Alež celou dobu ví o těch strašných událostech ve městě G. Alež mu ale poklepal na rameno: „Vy jste ale netýkavka, pane Rašide! To byl jenom žert, pomíjivý vtípek, obléček, který vánek odchnal. Váš recitál samozřejmě očekáváme s nejvyšší důvěrou.“

56

foto vlastní

poštovní autobus

Oba ukřičení muži naskrkali Rašida a Hárúna na zadní sedadlo otlučeného auta s potrhányými šarlatově červenými potahy, a přestože laciné autorádio hrálo oblušující cajdšky, ukřičení muži hulákali bez ustání o nespolehlivosti vypravěčů celou cestu až k zrezivělé bráně autobusového nádraží. Tam Hárúna a Rašida bez cavyků a zbytečného loučení vyklopili.

„Výdaje na cestu?“ zeptal se Rašid s nadějí, ale ukřičení muži zařvali: „Ten chlap nestoudná by chtěl ještě prachy! Pěkná troufalost!“ a vyrazili takovou rychlostí, že jim psi a krávy a ženy s koši plnými ovoce na hlavách museli uskakovat z cesty. Z auta, jak klikovalo do dále, se řinula hlasitá hudba a hrubá slova.

Rašid se ani neobtěžoval, aby jim pohrozil pěstí. Hárún šel za ním k pokladně přes zaprášený dvůr, kde byly zdi popsané podivnými výstrahami:

PŘIDEJ! PŘIDEJ! SMRT SE ZUBÍ –
MÍŘÍŠ FOFREM DO ZÁHUBY!

byla jedna z nich,
KAM SE ŽENES? VŽDYŤ I RAK VI,
ŽE KDO SPĚCHÁ, SKONČÍ V RAKVI!

byla další, a ještě jiná zněla
POZOR! ZPOMAL! ŽIVOT JE FAJN, BRACHU.
A TO AUTO STOJÍ TAKY FŮRU PRACHŮ!

24

25

foto vlastní

„Taky by tu měli mít něco o tom, že se nekřičí na cestující na zadním sedadle,“ zamručel Hárún. Rašid šel koupit listek.

Před okénkem se místo fronty odehrával zápas ve volném stylu, protože každý chtěl být první. A protože většina lidí měla s sebou kuřata nebo děti nebo jiné neskladné předměty, výsledkem byla hromadná rvačka, z níž vylétalo peří, hračky a klobouky. Čas od času se z toho chumlu vynořil vrávorající člověk v potrhavých šatech a mával jakýmsi cárem papíru: jízdenkou! Rašid se zhluboka nadechl a ponořil se do bitky.

Na nádraží autobusového nádraží se mezitím přesouvaly sem a tam nevelké chuchvalce prachu jako malá pouštní tornáda. Hárún si uvědomil, že ta oblaka prachu jsou plná lidí. Na nádraží bylo prostě moc cestujících na to, aby se vešli do autobusů, které byly k dispozici, jenomže stejně nikdo nevěděl, který autobus odjede první, a tak mohli řidiči hrát zlomyslnou hru. Jeden například nastartoval motor, upravil si zpětné zrcátko a choval se, jako by hodlal vyrazit. V tu chvíli skupinka cestujících popadla své kufry, srolované deky, papoušky a tranzistoráky a řítla se k němu. Nato řidič s nevinným úsměvem vypnul motor, zatímco na druhém konci dvora nastartoval jiný autobus, a cestující se rozeběhli znovu.

„To není slušné!“ řekl Hárún nahlas.

„Správně,“ odpověděl mu ze zadu hromový hlas, „ale ale ale musíš uznat, že to je legrace.“

Jak se vzápětí ukázalo, ten hlas patřil obrovitému chlapíkovi s velikánským chomáčem vlasů, které mu trčely vzhůru jako papouškoví chocholka. Také jeho obličej byl hustě zarostlý; a Hárúna hned napadlo, že ty jeho vlasy a vousy vypadají tak nějak, no, jako peří. „To je ale zvláštní,“ řekl si. „Jak mě mohlo něco tak praštěného vůbec napadnout? Takový nesmysl!“

laze, na němž stál, hlasitě a zřetelně zavrzalo. Modrovous se prudce otočil, třikrát se zatočil kolem dokola a zmizel; v tom spěchu ale upustil francouzský klíč. Hárún skočil do koupelny, chňápl po něm a pevně ho sevrěl.

Kousek po kousku, a jak se zdálo, nanečtvrt rozladěné (i když si tím Hárún nebyl úplně jistý, protože v životě neviděl nikoho, kdo by se z páry zhmotnil), modrovous stál zase před ním v koupelně. „Dost legráček, to by stačilo, zábava skončila, spravedlnost musí být,“ vyštěkl na Hárúna. „Vrať mi to.“

„Nevrátím,“ odpověděl Hárún.

„Odpovíká,“ nastavil ten druhý dlaň. „Dej ho sem, pošli ho zpátky, vrať ho právoplatnému majiteli; nech toho, přestaň s tím, vzdej to.“

Hárún si teď všiml, že nástroj, který drží v ruce, se podobá francouzskému klíči asi tak jako modrovousova hlava cibuli: jinými slovy, tvar měl jako klíč, ale byl tak nějak spíš tekutý než pevný a skládal se z tisíců žilek, v nichž proudily různobarevné roztoky, a všechno to držela pohromadě nějaká nepochopitelná, neviditelná síla. Bylo to nádherné.

„Nevrátím ti to,“ prohlásil Hárún rozhodně, „dokud mi nepovíš, co tu pohledáváš. Jsi zloděj? Mám zavolat policajty?“

„Poslání se nesmí prozradit,“ odsekl nevrle mužik. „Přísně tajné, pod kontrolou, informace pouze k nahlédnutí. Ale rozhodně ne mazaným klukům v červených nočních košilích s purpurovými skvrnami, kteří si berou, co jim nepatří, a pak nadávají ostatním do zlodějů.“

„Dobrá,“ řekl Hárún. „Tak já vzbudím tátu.“

„Ne,“ pronesl modrovous ostrě. „Žádné dospělé. Zákony a nařízení, naprosto vyloučeno, to by mi má práce přišla draho. Ach jo, já věděl, že to bude hrozný den.“

47

Příloha 12

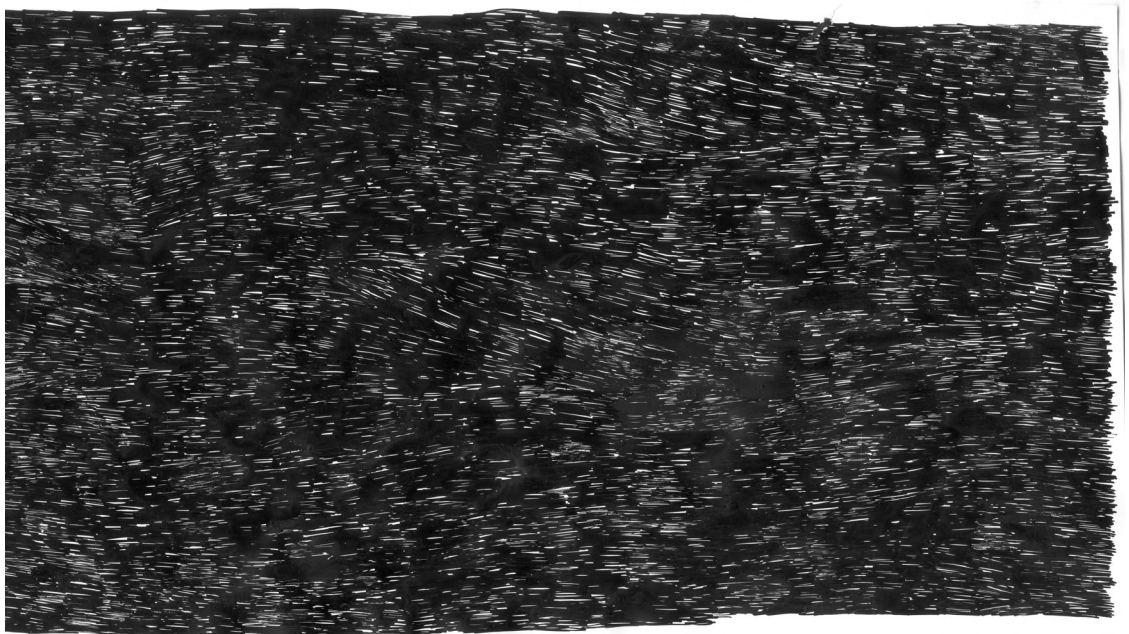
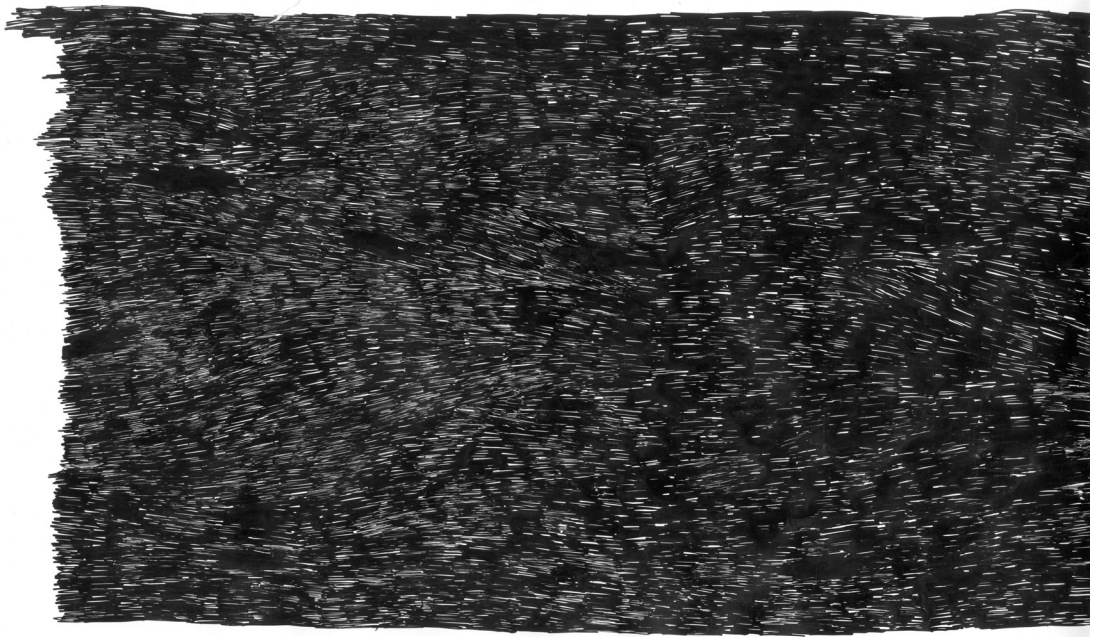

foto vlastní

foto vlastní

Příloha 14

foto vlastní

Příloha 15

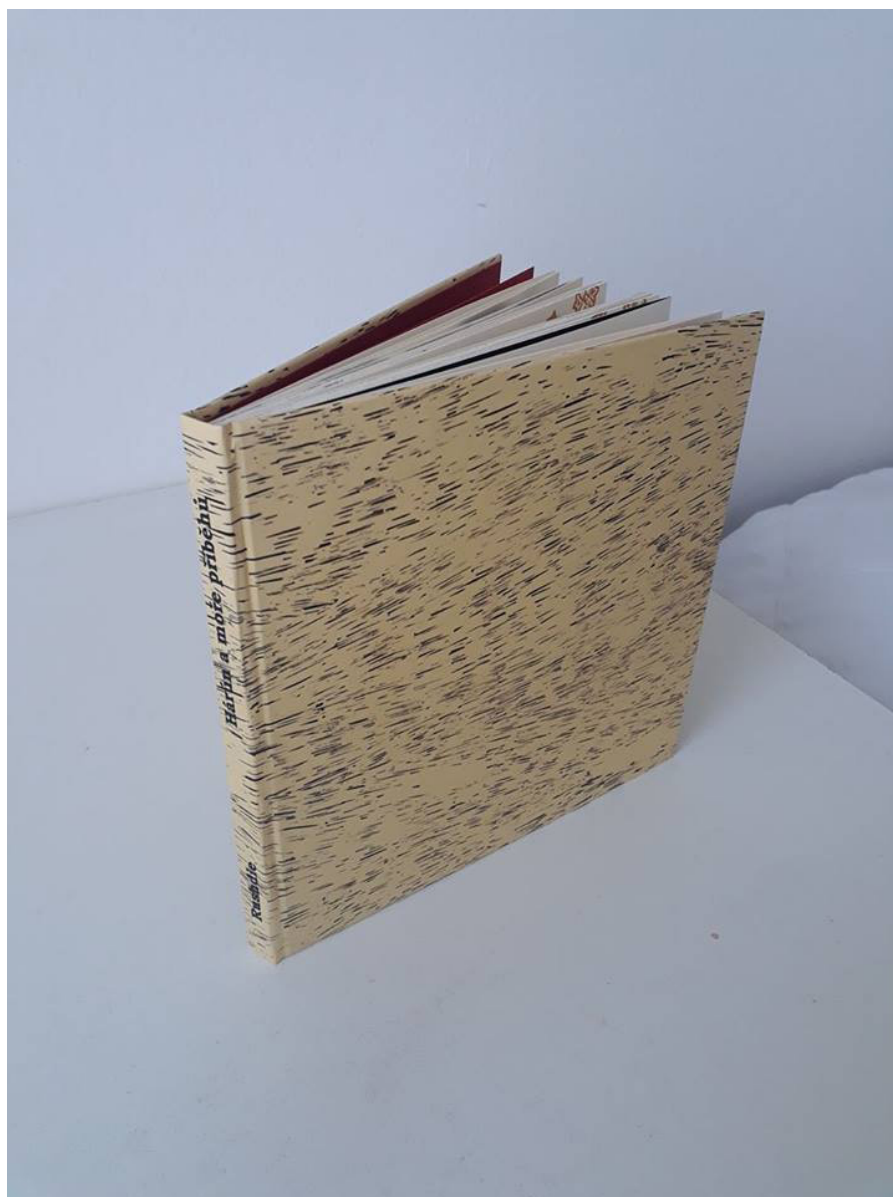

foto vlastní